

Lakatos Miklós

**Beszélgetés Pintér László
mezőgazdasági szakértővel, szakstatistikussal**

**Interview with agricultural expert and
statistician specialist László Pintér**

Lakatos Miklós, a Statisztikai Szemle nyugalmazott főszerkesztője
E-mail: drlakatosmiklos@gmail.com

Zalaegerszegen született 1947-ben. Általános és középiskolai tanulmányait Zala megye különböző településein végezte, Zalaegerszegen érettségizett 1965-ben. Ugyanebben az évben felvételt nyert a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaság-tudományi Karára, ahol 1969-ben „Okleveles Agrármérnöki diplomát” kapott. Ezt követően bent maradt az egyetemen, ahol tanársegédként, majd egyetemi adjunktusként mezőgazdasággal kapcsolatos szakstatistikát is oktatott, és 1979-ben „Mezőgazdaságtudományi doktor” címet szerzett. Kis kitérő után 1989-ben került a KSH-ba, ahol 2010-ig, nyugdíjazásáig a Mezőgazdasági Főosztály főosztályvezető-helyetteseként dolgozott, tudását főleg a mezőgazdasági statisztika módszertanában, a mezőgazdasági összeírásokban, az adatbázisok fejlesztésében kamatoztatva. Tevékenységét 2002-ben Fényes Elek-díjjal jutalmazták. Nyugdíjazása után néhány évig kapcsolatban maradt a KSH-val, majd 2014 és 2023 között a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal (MEKH) energiastatisztikai rendszerének fejlesztését irányította. Özvegy, két gyermek édesapja, három unoka nagypapája.

*Beszélgetésünk elején mondanál néhány szót a szülői házról, családi körülménye-
idről, tanulmányaidról?*

Paraszti környezetben nőttem fel, nagyszüleim gazdálkodó emberek voltak. Sokat voltam velük, közelről figyelhettem a paraszti munka minden nehézségét és szépségét. Részt vehettem a mezőgazdasági, ház körüli munkákban a növények permetezésén keresztül az állatok gondozásáig, számos háztáji aprómunkát végezhettem. Falusi környezetben végeztem általános iskolai tanulmányaimat, még olyan osztályban is tanultam, ahol különböző évfolyamokhoz tartozó gyerekek tanultak együtt, ami azzal az előnnyel járt, hogy az idősebbektől is lehetett tanulni, ismereteimet gyarapítani. Középiskolába már Zalaegerszegen jártam, egy igen jó gimnáziumba, ahol még külön kis kertészete is volt az iskolának, így abban a környezetben is kapcsolatban maradhattam a mezőgazdasággal. Aztán egyenes út vezetett a Gödöllői Agrártudományi Egyetemre, ahová 1965-ben felvettek. A szülői háztól elkerülve az egyetemi tanulmányaim után megnősültem, a feleségem 48 éven át biztosította a családi hátteret, halála óta egyedül élek. Két fiam és három unokám szépíti meg napjaimat, egyúttal a családom napi feladatainak megoldásában igyekszem közreműködni.

*Az életrajzodból látom, hogy életedben fontos szerepe volt a Gödöllői Agrártu-
dományi Egyetemnek, nemcsak a tanulmányaid okán, hanem mert ez az intéz-
mény volt az első munkahelyed?*

Egyetemi éveim nagyon inspiráló környezetben teltek, jó színvonalú elméleti és gyakorlati oktatást kaptunk. Az egyetemi tantárgyi szerkezet előnye volt, hogy nemcsak a szűken vett növény- és állatismeretekkel foglalkozhattunk, hanem gazdálkodási és közgazdasági ismereteket is oktattak, hiszen ez az egyetem képezte ki az állami gazdaságokban, termelőszövetkezetekben dolgozó agrármérnököket, közgazdászokat is. Tanulmányaim során fontos szerepe volt annak, hogy meghallgathattam a statisztikát oktató két kiváló professzor, *Kiss Albert*, a későbbi KSH-elnökhelyettes és *Manczel Jenő*, a későbbi tanszékvezetőm előadásait. Behatóan tudtam foglalkozni a statisztika módszertanával, a matematikai statisztika kérdéskörével, és ebben nagy segítséget jelentett az említett két kiváló tanáregyéniség alapvető, *A statisztika módszertana és alkalmazása a mezőgazdaságban* című tankönyve, amelynek későbbi átdolgozásában már én is részt tudtam venni. Egyetemi tanulmányaim befejezése után, 1970-ben a statisztikai tanszék vezetői lehetőséget adtak arra, hogy a tanszéken először gyakornokként, majd tanársegédként kezdhettem a statisztikaoktatói pályafutásomat.

Az oktatói munkának mik voltak a főbb jellegzetességei, mennyire vettél részt az oktatást megalapozó egyetemi tankönyvek, jegyzetek készítésében és általában az oktatás módszereinek fejlesztésében?

Azt azért látni kell, hogy a tanszékre kerülésemtől még nem voltam képzett statisztikus, így az oktatói tevékenységgel párhuzamosan magamat is tovább kellett képeznem, és számos statisztikai-módszertani kérdést elmélyültebben kellett tanulmányoznom, hiszen életkoromat tekintve nem voltam oly távol hallgatóimtól. Ez az ismereteket fejlesztő tevékenységem végig kísérte oktatói pályámat, amelyet az is segített, hogy a tanszék vezetői bevontak az oktatást segítő jegyzetek, oktatói tananyagok, statisztikai példatárak szerkesztésébe, és igen megtisztelő volt, hogy a fentebb említett tankönyv fejlesztésében társszerzőként részt vehettem. Kutatói jellegű tevékenységet is végeztem, ilyen volt például a mezőgazdasági vállalkozásokkal foglalkozó modellek kidolgozása. Ebben az időben egyre jelentősebbeké váltak a matematikai statisztikán alapuló valószínűségszámítások, mintavételi eljárások alkalmazása, és feladatunk volt, hogy ezeket az ismereteket is közvetítsük a hallgatóknak. Az egész országban rohamosan fejlődött a számítástechnika. Ez az egyetemi oktatásban is érződött, megjelentek olyan hallgatók, akik már rendelkeztek némi ismeretekkel e témában. Kézbe lehetett venni a kezdeti számítástechnikai eszközöket, az egyetem is beszerzett nagy teljesítményű számítógépeket. Szakmai szempontból jelentős hatással volt rám, hogy az oktatás révén kapcsolatba kerültem a számítástechnikával, érdeklődtem ezen új technika felhasználási lehetősége iránt, a gyakorlati alkalmazásában is részt vehettem, és az így megszerzett ismereteknek a későbbiekben nagy hasznát vettem a KSH-béli tevékenységem során.

Nyilvánvaló a kapcsolatod a KSH által képviselte statisztikával, végül is milyen módon történt a pályamódosításod, hogyan kerültél a KSH-ba?

Több, mezőgazdasággal foglalkozó intézménnyel is kapcsolatban voltam, például a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériummal, az Agrárgazdasági Kutató Intézettel és nem utolsósorban a KSH Mezőgazdasági Főosztályával. Végül néhány éves kitérő után 1989-ben érkeztem a KSH-ba, azon belül a Mezőgazdasági Főosztályra főosztályvezető-helyettesi beosztásba. Beilleszkedésemet segítette, hogy több kollégát már a korábbi munkám során megismerhettem, és a főosztály tevékenységével is valamennyire tisztában voltam. Kezdetben meg kellett szereznem a főosztály munkájával kapcsolatos gyakorlati ismereteket, viszont előnyömről szolgáltak – a korábbi oktatói munkámból következően – az alapos agrármódszertani, a gazdaságmatematika alkalmazásával szerzett gyakorlati tapasztalatok. Így előnyömmé vált, hogy rövid idő alatt a két terület össze-

kapcsolása révén képes voltam a főosztály teljes működését áttekinteni és részt venni a legfontosabb feladatainak ellátásában. A rendszerváltozás idején a korábbi agrártermelési szerkezet rövid idő alatt megváltozott, a megfigyelt termelési egységek megsokszorozódtak, az egyéni gazdaságok száma jelentősen megnőtt, és a gazdálkodás jellemzői is megváltoztak, például volt, ahol teljes településeken szűnt meg az állattartás. Az adatgyűjtések során kombinálni kellett a teljeskörűséget a mintavétellel történő összeírásokkal. Több évi próbálkozás után végül az a módszer alakult ki, hogy a mezőgazdasági termelő vállalatokat, szervezeteket és nagyobb termelői egységeként működő egyéni gazdaságokat teljeskörűen, a kisebb, egy minimális termelői küszöböt átlépő egyéni gazdaságokat pedig reprezentatív módszerrel figyeltünk meg. Módszertani szempontból nem volt egyszerű e különböző léptékű összeírásokból származó információkat harmonizálni, ebben a kérdésben is hasznosak voltak a korábban szerzett módszertani ismereteim, amelynek eredményeképpen a mezőgazdasági statisztika éves és többévente ismétlődő adatgyűjtéseiből sok éven át működő integrált rendszer alakult ki.

Bár a magyar statisztika mindig is törekedett a nemzetközi harmonizációra, de a rendszerváltozást követően ez az igény mind erőteljesebbé vált. Mely feladatok voltak ezzel kapcsolatban?

Jelentős feladat volt az egykori belföldi ágazati és termékosztályozási rendszerek átalakítása, lényegében újonnan történő felépítése, amely igazodott az európai egységes statisztikai előírásokhoz. Eleinte kissé bizonytalanok voltunk abban, milyen mértékben kell adaptálni a nemzetközi statisztikai osztályozásokat a magyar viszonyokra. Én azt a véleményt képviseltem, hogy ahol lehet, ezekben az osztályozásokban – például a termékosztályozásban – érvényesítsük a magyar mezőgazdaság sajátosságait. Úgy gondolom, végül sikerült e szemlélet szerint kialakítani a mezőgazdasággal kapcsolatos nomenklatúrákat. A megváltozott körülményekkel függött össze, hogy a mezőgazdaság hosszú idősorainak tovább vezetéséhez tételes kapcsolatot kellett kialakítani a KSH adatgyűjtései és a közösségi jogszabályokban meghatározott kategóriák között. Honosítani kellett a gazdaságszerkezeti felmérések európai módszertanait, és fel kellett készülni a rendeletekben előírt statisztikai adatok rendszeres közlésére. Az egész statisztikára jellemző volt az adminisztratív nyilvántartások bevonása az adatgyűjtési, feldolgozási rendszerbe, a mezőgazdasági információk bővítése iránt pedig állandó nemzetközi és hazai igény volt megfigyelhető. Ezen elvárásoknak megfelelően még olyan, akkor egyedülálló megoldással is próbálkoztunk, mint amikor összekapcsoltuk a 2000. évi általános mezőgazdasági összeírás (AMÖ) és a 2001. évi

népszámlálás adatait, ami által a szokásosnál is újabb, bővebb információforráshoz jutottunk. Az európai statisztikával történő integráció, harmonizáció viszonylag hosszú folyamat eredménye volt, de azt gondolom, hogy a nyugdíjazásom időpontjáig, 2010-ig bezárólag már egy minden szempontból nemzetközileg harmonizált mezőgazdasági statisztikáról beszélhetünk.

A mezőgazdasági statisztika szinte minden területével foglalkoztál, ezek közül ki tudnál emelni néhányat, amelyek irányításában részt vettél?

Az adatgyűjtések szervezése terén nagyon fontos volt az igazgatóságokkal való szoros kapcsolat, hiszen e munka nagy részét az igazgatósági munkatársak végezték, így feladataim jelentős része ehhez kötődött. Munkásságom idején a számítástechnika rohamos fejlődésének lehettünk tanúi, amelyben munkatársaimmal együtt nekünk is részt kellett vennünk. Ebben az időben az egyik legnehezebb feladat volt az adatbázisrendszer megszervezése és működtetése. E munkában hasznomra váltak a számítástechnika-alkalmazási ismereteim: jól tudtam megfogalmazni azokat az igényeket, amelyeket a statisztikusok támasztottak az adatbázisokkal, azok informatikai kezelésével szemben. PHARE-támogatással szerveztük meg az új mezőgazdasági adatbázisrendszert, amelyben minden mezőgazdasági egységet egyedi azonosítóval láttunk el. Az ezzel kialakított, ún. farmregiszterben biztosítottuk azok egységes kezelését, továbbá e fejlesztés eredményeként alakítottuk ki a HOMBÁR elnevezésű adatbázis- és adatfeldolgozó rendszert. Az egyes ágazati statisztikák eredményeit tematikus fejezetek szerint rendeztük, ilyen a földhasználat, a növénytermesztés, az állatállomány és állati termék, az agrárgazdaság pénzügyi, illetve környezeti statisztikai táblái. A tárolt mutatósorozatok megfeleltek az uniós kategóriáknak és módszertani előírásoknak. Úttörő jelentőségű volt ez a munkánk, hiszen a HOMBÁR-rendszer adta a KSH teljes statisztikai adatfeldolgozási rendszerét érintő EAR (egységes adatfeldolgozási rendszer) kidolgozásának alapját is. Még egy jelentős fejlesztést megemlítenék: a szőlő- és gyümölcsös ültetvények 2001. évi összeírásához kapcsolódóan elkészítettük a számítógépes adatbázis- és térképező rendszert, amely lehetőséget adott az ültetvényadatok geokódolására, és erre építve áttekinthető térképen lehetett ábrázolni e jelentős mezőgazdasági felvétel adatait. Ebben az esetben is e fejlesztés alapozta meg a későbbi, fejlettebb térképezési háttér alkalmazásának lehetőségét.

Végül, szintén jelentős statisztikai területet tekintve, milyen szereped volt a mezőgazdasági adatok publikálásában?

Több más feladat mellett a főosztály publikációs tevékenységében is részt vettem, az egyes kiadványok, jelentések, összefoglalók felépítését, szerkezeti megoldásait a munkatársaim az én vezetésemmel alakították ki. Ez a munka olyan időtállóan bizonyult, hogy még ma is felfedezem az akkori tevékenységem eredményeit. A főosztály szakmai életében az általános mezőgazdasági összeírás (AMÖ) végrehajtása mindig jelentős feladatot jelentett. Ezen belül igen fontos volt a teljes körű felvétel adatainak közzététele, amely szintén a vezetésemmel valósult meg oly módon, hogy egyes kiadványok elemzéseinek megírásában én is közreműködtem. Például a 2000. évi AMÖ esetében minden régióra készült egy kiadvány, amelyben az adott régió országon belüli jelentőségének bemutatását minden esetben nekem kellett összeállítanom, elemezni. Természetesen mind a teljes körű vállalati, mind a reprezentatív felvételek adatainak publikálásában tevékenyen részt vettem, ezért igen alapos ismeretekre tettem szert az ország mezőgazdasági állapotáról. A számítástechnika fejlődése ezt a területet is érintette, a közlések elektronikussá tételének módszertani feladatának végrehajtása szintén a feladataim közé tartozott.

Elérkezett a nyugdíjazás ideje, milyen körülmények között történt a visszavonulásod, mi jellemzi a nyugdíj melletti tevékenységedet?

2010-ben mentem nyugdíjba. A Mezőgazdasági Főosztályon dolgozók mindig is egy stabil munkatársi közösséget alkottak, az is hagyomány volt, hogy egy-egy generáció mindig gondot fordított arra, hogy biztosítva legyen a szakmai folytonosság. Így volt ez, amikor az én generációm vette át a stafétabotot az elődeinktől, és nekünk is sikerült kinevelnünk egy olyan, fiatal szakemberekből álló közösséget, akik kiváló színvonalon folytatták azt a munkát, amelyet mi igyekeztünk megvalósítani. Nyugdíjazásom után még közreműködtem a 2010. évi AMÖ és a 2011. évi népszámlálás munkálataiban, majd 2014-től 2023-ig a Magyar Energetikai- és Közműszabályozási Hivatal (MEKH) megbízásából részt vettem az energiastatisztika fejlesztésében. E feladat igen testhezálló volt, mivel hasznosítani tudtam a mezőgazdasági statisztikában szerzett adatgyűjtési, adatfeldolgozási és főként módszertani ismereteimet, hiszen egy komplett energiastatisztikai rendszer kidolgozását és működtetését irányítottam.

Köszönöm a beszélgetést, jó egészséget kívánok!